

FONT FONTANELLES

Tot i el seu nom, **Fontanelles** (que significa font petita o fontinyol) ha estat una font important per al poble de Vilanova de la Sal. De fet, ha estat la font més important del poble i de la zona a causa de la seva abundor i la qualitat de les seves aigües, que recullen bona part de les aigües que s'infilten al sòl de la serralada del Mont-roig.

Es té constància que els veïns del despoblat de Privà (situat a menys d'1,5 km) i, posteriorment, de Vilanova de la Sal es venien a proveir d'aigua amb els seus càntrics i cubells.

Sota l'ombra d'un roure centenari

Aquest majestuós arbre que dona ombra a la font és un roure de fulla petita o valencià, (*Quercus faginea*), possiblement un dels més grans de la comarca.

Les seves dimensions actuals (any 2010) són:

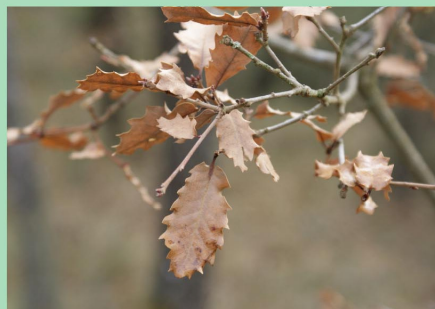
Diàmetre del seu tronc de 130 centímetres

Alçada de 17 metres

Se'n desconeixen el seu origen (natural o de plantació) i la seva l'edat. No obstant això, tenint en compte el creixement d'aquesta espècie d'arbres, pot afirmar-se que és un arbre centenari...

Detalls de la fulla i els fruit del roure de fulla petita

No passeu en vehicles de motor per sota l'arbre ja que compacteu el terreny i perjudiqueu les arrels superficials

Zona d'alt risc d'incendi forestal
Prohibit fer-hi foc!

Aigua sense garantia sanitària

Sigueu respectuosos amb l'entorn i ni hi llenceu escombraries

VILANOVA DE LA SAL, UN POBLE PER DESCOBRIR!

Vilanova de la Sal, coneguda antigament com Vilanova de Privà, és un poble pertanyent al municipi de les Avellanes i Santa Linya, a la comarca de la Noguera. Fou un municipi independent fins que l'any 1857 fou annexionat a les Avellanes.

L'origen de Vilanova és a Privà, poble medieval fundat a mitjan segle XII pel comte d'Urgell. A mitjan segle XIV, la població començà a establir-se en terres més senzilles de cultivar, va constituir el nucli de Vilanova de Privà, i el vell poble de Privà acabà en ruïnes (se'n conserven les restes de l'església de Santa Margarida de Privà).

Prop de Vilanova hi ha una font d'aigua salada que fou explotada des de molt antic (es té coneixement de l'aprofitament de la sal des del 1036). La fortuna d'aquestes salines portaren al canvi de denominació del poble.

A mitjan segle XX, l'explotació de la sal deixà de ser rendible i, finalment, les salines foren tancades a principis dels anys 80. Actualment, en desús industrial, les salines s'estan recuperant per la seva importància com a part del patrimoni cultural, natural, històric i etnològic del nostre país.

Descoberta del Puig de Privà i del Mont-roig

L'itinerari circular que us proposem us guiarà des de Vilanova fins a l'estació de trens (on s'atura el tren de la Pobla o dels Llacs). Al llarg del recorregut, podreu conèixer els bonics paratges naturals de l'antic terme i descobrireu els orígens de Vilanova al puig de Privà.

A més, també podreu aturar-vos i visitar les antigues Salines i refrescar-vos a la font de Fontanelles tot gaudint de l'ombra d'un majestuós roure centenari.

El terme de Vilanova compta, a més, amb altres elements d'interès patrimonial, cultural i natural com són les restes de l'ermita de Sant Miquel, l'ermita de Sant Cap a la serra de Sant Malet o Sant Miquel i la de Montalegre. Aquesta darrera, situada al capdamunt de la serra del Mont-roig, a 866 metres d'altitud, és una excel·lent talaia de la part catalana de la Depressió de l'Ebre, de la serralada del Montsec, de les serralades prelitorals i de la depressió central catalana.

Aplec a l'ermita de Montalegre. Foto: Miquel Marcelino

Panoràmica del Puig de Privà. Foto: Eduard Porta

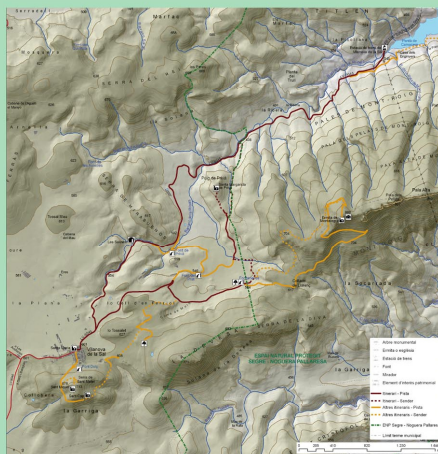
Cerimònia religiosa a l'interior de la balma de l'ermita de Sant Cap o Sant Joan d'Organyà

L'ermita de Santa Margarida de Privà. Foto: Eduard Porta

Roure de fulla petita de la font de Fontanelles. Foto: Eduard Porta

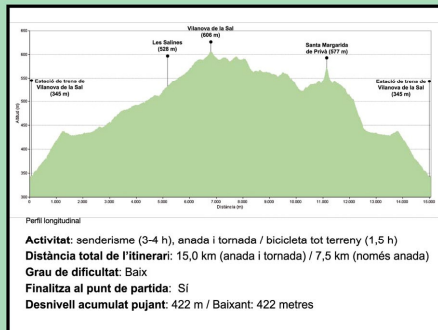
Espai natural protegit Aiguabarreig del Segre-Noguera Pallaresa

Aquest espai està vertebrat entorn aquests dos rius i format per les serres més exteriors dels Prepirineus centrals catalans. El conjunt orogràfic d'aquest espai està format bàsicament per les serres prepirinenques de la serra de Montclús, al nord, i de les serres de Carbonera i de Mont-roig, al sud, amb nombroses parets i engorjats tallats per la Noguera Pallaresa i el Segre.

SABIÉU QUE...

- Cada any, el dia 1 de maig, en honor a la verge té lloc un aplec a l'ermita de la Mare de Déu de Montalegre, on participen els veïns de Vilanova de la Sal i rodalies. El tercer diumenge de setembre són els veïns de Balaguer qui hi celebren un aplec, ja que la verge és copatrona d'ambdues poblacions.
- L'ermita troglodítica de Sant Cap es troba dins d'una balma a la cara sud de la serra de Sant Malet i s'hi celebra un aplec el dia 3 de febrer.
- Vilanova de la Sal celebra la seua festa major el primer dissabte d'agost.

Les Salines als anys 30

Zona d'alt risc d'incendi forestal
Prohibit fer-hi foc!

Sigueu respectuosos amb l'entorn i ni hi llenceu escombraries

SANTA MARGARIDA DE PRIVÀ

Des d'aquest punt on esteu podeu observar dalt del turó de davant vostre les restes de l'església de Santa Margarida de Privà, a la qual podeu arribar seguint aquest sender.

De camí, també podreu veure les restes –en alguns casos completament atapeïdes pel matollar i el bosc– d'algunes cases pertanyents a l'antic poble medieval, fundat a mitjan segle XII pel comte d'Urgell, al voltant del castell.

A mitjan segle XIV, la població començà a establir-se en terres més senzilles de cultivar, va constituir el nucli actual de Vilanova de Privà. El vell poble de Privà així com el castell acabaren abandonats i se n'utilitzaren les pedres per a la construcció del nou poble, corrals i algunes feixes de conreu.

Del castell es conserven molt poques restes a causa del saqueig dels murs. Tanmateix es conserva la base de la muralla, a la cara oest i fins a una alçada d'1,60 m; tota ella de maçoneria irregular de pedra calcària i argamassa de guix i calç.

Detall de la decoració (tres flors de lis o lliri) que pot observar-se a la porta d'accés de l'ermita

Murs que resten d'algunes cases del vell poble de Privà

Porta d'accés al temple d'estil romànic i estructurada per quatre arcs de mig punt decorats. Foto: Eduard Porta

L'església de Santa Margarida de Privà

És d'estil romànic de transició al gòtic, datada de ben entrat el segle XIII. Té una planta rectangular amb una sola nau, amb un absis semicircular. La nau presenta una volta de canó apuntada, parcialment ensorrada, que descansa sobre uns murs laterals molt gruixuts i que era reforçada per dos arcs torals. De les dues capelles laterals obertes prop de l'absis només se'n conserva una amb arc apuntat adovellat. A la nau resten tres columnes adossades.

La preciosa porta d'accés al temple és d'estil romànic, és estructurada per quatre arcs de mig punt decorats. El campanar, parcialment enderrocat, és de planta rectangular i conserva l'escala de cargol per accedir al darrer pis, així com una porta força estreta per accedir-hi.

LES SALINES

El salí són unes salines tradicionals on, a partir d'un pou d'aigua salada i per evaporació de l'aigua exposada al sol, s'obté una sal molt reconeguda per les seves qualitats peculiars.

Des del seu origen medieval (es té coneixement de l'aprofitament de la sal des del 1036), l'explotació del Salí a Vilanova va ser tan important econòmicament que va fer que a poc a poc s'anés canviant l'antic nom de Vilanova de Privà per l'actual de Vilanova de la Sal.

Malauradament, l'explotació de la sal deixà de ser rendible i, finalment, aquestes antigues instal·lacions foren tancades a principis dels anys 80. Actualment, l'Associació Catalana del Lleure Formatiu (ASCALFÒ) du a terme un projecte de recuperació d'aquestes salines per la seva importància com a part del patrimoni cultural, natural, històric i etnològic del nostre país.

Actualment l'associació ofereix un servei de visites guiades per donar a conèixer les salines.

SABIÉU QUE...

- Cada any en arribar l'estiu, ASCALFÒ posa de nou en funcionament aquestes instal·lacions i obté una sal molt preuada, la flor de sal. Aquesta és el primer efecte de la concentració de la sal i s'empra sempre en cru ja que aporta un gust subtil de violeta.
- La sal és el condiment més antic usat per la humanitat i la seva importància per a la vida és tal que ha marcat el desenvolupament de la història en diverses fases. De fet, la ubicació de dipòsits de sal va tenir una rellevància especial en els emplaçaments d'assentaments humans, perquè la sal permet conservar els aliments.
- El terme "salari", que ve del llatí *salarium*, prové de la quantitat de sal que se li donava a un treballador -en particular als legionaris- per a poder salar els aliments per a la seva conservació.

Treball de voluntaris per tal de posar de nou en funcionament les salines. Foto: Miquel Marcelino

Les salines de Vilanova de la Sal als anys 30

